

TÜRK MİLLETİNİN BÜYÜK TARİHİ KARARI

Hasan Cemil Çambel

Tufanlar, zelzeleler gibi, zaman zaman tabiatte nasıl cevvi hâdiseler vukua gelirse, millî varlıklar da vakit vakit büyük tarihî vak'alarla sarsılmaktan kurtulamaz. 10 ikinciteşrin sabahı Türk milleti için böyle bir mukadderat saati oldu. Çünkü o sabah, İsmet İnönünün tarifiyle:

«Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi;

İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması;

Eşsiz kahraman Atatürk»

ebediyete intikal etti.

Henüz on beş yaşında genç bir cümhuriyet, en derin inkılâplarla ruhu taze, genç bir millet şimdi mukadderatını yeniden tayin edecek, hayat ve istikbaline yeniden vechе verecekti.

Büyük tarihî an gelmişti.

Cihan tarihi, milletler hayatında tecellî eden böyle mühim karar saatlerinde, millî vahdete bedel umumî teşettütün hâkim olması yüzünden inkırazı sürüklenmiş, yahut uzun felâket devrelerine düşmüş devletlerden bize misaller vermektedir. İskenderin kurduğu büyük dünya devleti, ölümünü müteakip, eski generallerinin ihtiraslı veraset kavgaları yüzünden vahdetini kaybederek parçalanmış; Sezarın ölümünü yine ihtiras ve teşettüt yüzünden dahili harpler ve kanlı devreler takip etmiş; Atılânın ölümüne, Avrupanın göbeğinde kurduğu büyük devlet dağılmış; Osmanlı İmperatorluğu, Yıldırım Beyazadın ölümü üzerine, şehzadelerinin taht kavgaları yüzünden inkırazına kıl kalmışken, bakasını tehdit eden bir fetret devrinden sonra ancak kurtulabilmişti.

Cihan tarihinin ve kendi tarihimizin bu felâketli misalleri gözönüne alınınca, Atatürk gibi eşsiz bir devlet banisinin üfulüden sonra, Türk milletinin ve onu temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisinin, tarihte misli görülmemiş derunî, müstakil bir vahdetle, birinci evlâdı İsmet İnönü'nü cümhur reisliğine seçerek, sulhte, harpte, onu devlet

reisi, Başkumandan ve Millî Şef yapması, ve zirvesinde Cümhuriyet ve inkılâp bayrağı dalgalanan yekpare muazzam bir kaya halinde onun etrafında toplanması, bütün dünya milletlerine unutulmaz bir ders ve ebedî bir imtisal nümunesi olmaya lâyık muhteşem tarihî bir manzaradır.

İsmet İnönü'nün bu müstakil tarihî, millî kararlar Türk milletinin mukadderatını kudretli ellerine alır almaz, büyük devlet plânları arasında, Atatürk'ün millî terbiyeye verdiği tekâmülü takviyeye azmetmiş olduğunu görüyoruz. «Millî kültür inkişafımızın mühim esaslarını teşkil eden tarih ve dil inkılâplarıyla ve bu yoldaki ilmi çalışmalarla ötedenberi yakından alâkadar» olduğunu bildiğimiz yeni Cümhurreisimizin bu iki kurumu doğrudan doğruya himayeleri altına almaları bunun mânidar bir misalidir.

Tarihin bütün devirlerinde kalkınma azmini gösteren milletler daima millî terbiye mesnedine dayanarak bunu yapmışlar ve büyük tarihî şahsiyetler dahilî ve haricî siyasetteki kudretleriyle devlete baka temin ederken, bunun başlı âmilleri arasında millî terbiyeyi birinci derece ehemmiyette tutarak, ilimleri ve güzel sanatları inkişaf ettirmişler ve milletlerinden büyük kültür devletleri vücade getirmişlerdir. Çünkü bütün maddî kuvvetler ve terakkiler, bütün iktisadî kalkınmalar, bütün millî refah ve saadet ancak millî terbiyeye, fikrî, ruhî ve ahlâkî temellere dayanırsa hayatîyet ve baka bulur.

Perikles, August, XIV üncü Louis ve Büyük Frederik ile, fetihten sonra İstanbulu islâm âlemi için, şa'şaaşı çoktan sönen Bağdatla parlaklık devrinin son yıllarını yaşayan Kahirenin yerine, en büyük bir irfan merkezi haline koyan Fatih Sultan Mehmet, ve Ankarayı bütün Şark için bir inkılâp, kültür ve istikbal kaynağı yapan Atatürk, bu büyük devlet prensibinin lâyemut mümessilleridir.

İsmet İnönü'nün de büyük selefi gibi, aynı yüksek ideali tahakkuk ettirmeye azmetmiş olduğunu görmekte bahtiyarız.